

Informace představenstva ČAK k trestnému činu maření spravedlnosti podle § 347a trestního zákoníku

Dne 1. února 2019 nabyla účinnosti novela trestního zákoníku provedená zákonem č. 287/2018 Sb. Tato novela zakotvila nový trestný čin, který se blíže dotýká výkonu advokacie, a sice maření spravedlnosti (§ 347a). Vzhledem k tomu, že skutková podstata tohoto nového trestného činu souvisí či může souviset s činností advokáta při poskytování právní služby, předkládá Česká advokátní komora advokátům tuto informaci:

PŘEDMĚT PRÁVNÍ ÚPRAVY

1. Ustanovení § 347a trestního zákoníku zní:

„§ 347a

Maření spravedlnosti

(1) *Kdo pro účely zahájení řízení před soudem, před mezinárodním soudním orgánem nebo trestního řízení anebo v takovém řízení předloží věcný nebo listinný důkazní prostředek, který má podstatný význam pro rozhodnutí, o kterém ví, že je padělaný nebo pozměněný, v úmyslu, aby byl použit jako pravý, anebo padělá nebo pozmění takový důkazní prostředek v úmyslu, aby byl použit jako pravý, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*

(2) *Kdo sám nebo prostřednictvím jiného poskytne, nabídne nebo slíbí prospěch jinému nebo pro jiného za účelem spáchání trestného činu křivého obvinění (§ 345), křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku (§ 346) nebo křivého tlumočení (§ 347), bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.*

(3) *Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,*

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch,

b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba,

c) spáchá-li takový čin v úmyslu vážně jiného poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, nebo

d) spáchá-li takový čin na jiném, který vůči němu plnil svoji povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

(4) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,*

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(5) *Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,*

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.“

ODŮVODNĚNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY

2. Důvodem přijetí této nové skutkové podstaty trestného činu je podle důvodové zprávy kriminalizace jednání, které lze charakterizovat jako maření spravedlnosti, a to v návaznosti na některé mezinárodní závazky ČR. Těmito závazky jsou zejména čl. 23 Úmluvy Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (č. 75/2013 Sb. m. s.) a čl. 25 Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci (č. 105/2013 Sb. m. s.), ze kterých plyne povinnost postihovat svádění ke křivé výpovědi, není však odůvodnitelné, proč nepostihovat obdobná jednání, pokud jsou činěna vůči znalcům, tlumočnickům nebo osobám, které mají někoho jiného křivě obvinít. Jednání spočívající ve svádění svědka, znalce, tlumočnicka či osoby

lživě obviňující dosahuje stejné typové závažnosti. Dále čl. 70 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (č. 84/2009 Sb. m. s.) požaduje, aby smluvní strany zajistily ve vztahu k řízení před Mezinárodním trestním soudem mimo jiné trestnost křivé výpovědi, vědomého předkládání nepravdivých či padělaných důkazních prostředků, podplácení svědka, maření či bránění v přítomnosti svědka u soudu či jeho výpovědi, pomstu svědkovi za výpověď nebo ničení a pozměňování důkazních prostředků nebo bránění v shromažďování důkazních prostředků.

3. Důvodová zpráva k tomu uvádí: „*S ohledem na uvedené mezinárodní závazky se navrhuje komplexně upravit danou problematiku jako trestný čin maření spravedlnosti. Pokud jde o maření jiných soudních řízení než je řízení před Mezinárodním trestním soudem a trestní řízení, mezinárodní dokumenty trestní postih sice výslovně nevyžadují, nicméně zavedení trestního postihu i ve vztahu k jiným soudním řízením vychází jednak ze zahraničních úprav, které chrání soudní řízení obecně, jednak z koncepce § 345 až 347 tr. zák., které ochranu poskytují rovněž všem soudním řízením, a není proto důvod, proč když je trestně postihována křivá výpověď, nepravdivý znalecký posudek nebo nesprávné tlumočení v jiných soudních řízeních než trestních, mělo by být beztrestné značně nemorální jednání spočívající v předkládání padělaných či pozměněných důkazních prostředků či uplácení svědků. Nebylo by rovněž koncepční, aby obviněný byl za předložení padělaného důkazního prostředku v rámci své obhajoby trestně postižen, zatímco účastníci jiných soudních řízení by tak mohli činit beztrestně. Uvedený trestný čin bude spadat do příslušnosti okresních soudů, tj. nová agenda bude regionálně rozprostřena. Trestní nápad u tohoto nového trestného činu se předem odhadnout nedá, nicméně ani ve státech, kde tento trestný čin byl zaveden, nedošlo k významnějšímu zatížení orgánů činných v trestním řízení. Ze statistických údajů slovenského Ministerstva spravedlnosti vyplývá, že v roce 2016 bylo za trestný čin marenie výkonu spravodlivosti odsouzeno 16 osob a 4 byly zproštěny obvinění, v 1. pol. roku 2017 pak bylo odsouzeno 11 osob, 4 osoby byly zproštěny obvinění a u 2 osob bylo trestní stíhání zastaveno. Lze též očekávat, že zavedení trestního postihu bude mít odrazující efekt a dojde postupně k snížení počtu případů předkládání pozměněných či padělaných důkazních prostředků v soudních řízeních.*“

CHARAKTERISTIKA SKUTKOVÉ PODSTATY

4. Objektem trestného činu je zájem na **bezporuchovém výkonu veřejné moci, spočívající v tomto případě v řádném a zákonném průběhu řízení před soudem, popř. mezinárodním soudním orgánem.**

Mezinárodním soudním orgánem je stálý mezinárodní trestní tribunál ustavený rezolucí Rady bezpečnosti OSN a všechny mezinárodní trestní soudy ustavené *ad hoc* podle mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, tj. zejména Mezinárodní soudní dvůr v Haagu, Mezinárodní rozhodčí soud v Haagu, Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY), Mezinárodní trestní soud, Soudní dvůr EU, Evropský soud pro lidská práva aj.

5. Řízením před soudem se rozumí řízení v návrhových věcech podle občanského soudního řádu, řízení podle soudního řádu správního, řízení před Ústavním soudem a řízení před kárným soudem (zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců), tj. všude tam, kde je řízení zahájeno k návrhu jeho účastníka.

6. Trestním řízením se rozumí řízení podle trestního řádu, tj. včetně řízení podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, řízení vedeného proti právnické osobě podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob i řízení podle zákona o mezinárodní justiční spolupráci

ve věcech trestních. Vzhledem k tomu, že trestní stíhání se nezahajuje na základě návrhu účastníka řízení, půjde zjevně o trestní oznámení, na jehož základě dojde k zahájení trestního řízení.

7. Po objektivní stránce jde ze strany pachatele o jednání, kdy:

a) **předloží** věcný nebo listinný důkazní prostředek, který má podstatný význam pro rozhodnutí, o **kterém ví, že je padělaný nebo pozměněný, v úmyslu, aby byl použit jako pravý,**

b) **padělá nebo pozmění** takový důkazní prostředek v **úmyslu, aby byl použit jako pravý,**

c) sám nebo prostřednictvím jiného **poskytne, nabídne nebo slíbí prospěch jinému nebo pro jiného** za účelem spáchání trestného činu

- **křivého obvinění** (§ 345),

- **křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku** (§ 346),

- **křivého tlumočení** (§ 347).

Předložením se rozumí především učinění podání ve smyslu jednotlivých procesních předpisů (např. § 42 o. s. ř.) tak, jak odpovídá příslušným úkonům právní služby podle § 11 advokátního tarifu, jsou-li spojeny s poskytnutím důkazního prostředku. Jde však rovněž o jakékoli další formy jednání, při kterém pachatel předá soudu, mezinárodnímu soudnímu orgánu nebo orgánu činnému v trestním řízení věcný nebo listinný důkazní prostředek (např. předložení listiny na základě rozhodnutí předsedy senátu podle § 129 odst. 2 o. s. ř.). Podle toho se pak rozlišuje, kdo je osobou, která důkazní prostředek soudu nebo jinému orgánu předkládá, a kdo je tedy pachatelem trestného činu.

8. Pokud jde o jednání, které činí advokát (byť jako zástupce klienta na základě plné moci v rámci přímého zastoupení) v rámci příslušného procesního úkonu jakožto zástupce účastníka řízení, může být pachatelem i advokát, a to bez ohledu na to, kdo důkazní prostředek padělal nebo pozměnil (za podmínky, že advokát o této skutečnosti ví – viz níže). Avšak pokud tak činí klient advokáta (např. jde-li o osobní úkon v rámci daného řízení), je pachatelem klient, a nikoli advokát.

9. Trestný čin lze spáchat pouze tehdy, pokud **pachatel ví, že jde o důkazní prostředek, který je padělaný nebo pozměněný.** Tato skutečnost mu musí být známa nejpozději v okamžiku, kdy daný prostředek soudu nebo jinému poskytuje s úmyslem, aby byl použit jako pravý. Dozví-li se o této skutečnosti až poté, vylučuje to trestní odpovědnost za tento trestný čin.

DOPORUČENÍ

10. Nadále platí, že vztah mezi advokátem a jeho klientem je založen na jejich vzájemné důvěře, jedním z projevů této důvěry je skutečnost, že advokát není oprávněn si informace, které má od klienta, ověřovat (viz čl. 6 odst. 3 etického kodexu). Tato důvěra by neměla být narušována. **Při vědomí rizika postavení advokáta v takové situaci je představenstvo České advokátní komory toho názoru, že advokát musí zohlednit následující skutečnosti:**

a) Advokát není oprávněn ověřovat si pravost nebo pravdivost důkazu, který má jménem klienta předložit v řízení, bez souhlasu tohoto klienta.

b) Je na místě, aby advokát klienta před předložením listin v konkrétním řízení o následcích předložení padělaného nebo pozměněného důkazu poučil.

c) Nejvhodnější se jeví uvést poučení o následcích předkládání padělaných nebo pozměněných důkazů v řízení přímo ve smlouvě o poskytování právní služby. V této souvislosti pak bude na úvaze advokáta, zdali si v rámci daného poučení vyžádá písemné prohlášení klienta o tom, že konkrétní listinný důkazní prostředek či konkrétní listinné důkazní prostředky, jež mají či

mohou mít podstatný význam pro rozhodnutí a které klient advokátovi předává, nejsou padělané nebo pozměněné. (Pozn. – odepření klienta vystavit takové prohlášení může být důvodem pro vypovězení smlouvy o poskytování právní služby dle ust. § 20 odst. 2 zákona o advokacii.)

11. Česká advokátní komora v žádném případě neschvaluje předkládání padělaných či pozměňovaných důkazních prostředků, ať již v jakékoliv konkrétní podobě, za jakýchkoliv okolností a z jakýchkoli důvodů. Pokud by na takové činnosti měl participovat advokát, jednal by tím v naprostém rozporu s ustanovením § 17 zákona o advokacii, čl. 17 odst. 2 a čl. 4 odst. 3 etického kodexu.

12. Jak již bylo zmíněno, advokát není oprávněn prověřovat pravdivost tvrzení, které mu sdělil klient, což se týká i pravdivosti klientem předložených dokumentů.

13. Vycházeje z uvedeného není třeba řešit situaci, kdy advokát vědomě předkládá padělané či pozměňované důkazní prostředky, neboť, jak výše uvedeno, to je zřejmým deliktem, minimálně v rovině kárné odpovědnosti advokáta. Jinou věcí je, že může za konkrétních okolností jít i o naplnění skutkové podstaty trestného činu dle § 347a trestního zákoníku, což ale nemusí být jedinou skutkovou podstatou trestného činu, která je úmyslným předložením padělaných či pozměňovaných důkazních prostředků naplněna. Jako problém se ale jeví situace, kdy advokát jedná *bona fide* a předkládá padělané či pozměňované důkazní prostředky, aniž by si jejich vad byl vědom. S čímž souvisí otázka, jak se má advokát takové situaci vyhnout, nebo jak má vyloučit či minimalizovat možné riziko, že bude vůči němu vyvozována právní odpovědnost za předložení takových důkazních prostředků.

14. Prvým preventivním krokem, který lze v této souvislosti učinit, a který také Česká advokátní komora doporučuje, je **úprava smlouvy o poskytování právních služeb, v níž bude klient upozorněn na ustanovení § 347a trestního zákoníku, nejlépe doslovnou citací**. Dále pak upozornění tamtéž, že předložení padělaných či pozměněných důkazních prostředků může být spojeno s rizikem trestního stíhání. V této souvislosti lze zřejmě do smlouvy dát i závazek klienta upozornit advokáta na možné námitky týkající se pravosti či nepozměněnosti důkazních prostředků, které by chtěl prostřednictvím advokáta užít.

15. Výše uvedené preventivní řešení pochopitelně neposkytuje advokátovi absolutní ochranu, přičemž další postup bude vždy záviset na posouzení konkrétních okolností případu ze strany advokáta. Především musí advokát hodnotit, zda důkazní prostředek má podstatný význam pro rozhodnutí. Pokud se jedná o takový případ a pokud advokát má, s ohledem na okolnosti případu, důvodné podezření, že klientem předložený důkazní prostředek je padělaný nebo pozměněný, pak by měl své pochybnosti sdělit klientovi, s upozorněním na možné následky, které by vyplynuly z toho, pokud by byl předložen věcný nebo listinný důkaz, který má podstatný význam pro rozhodnutí a je padělaný nebo pozměněný. Přitom je třeba toto upozornění formulovat tak, že nejde o pochybnost vážící se k osobě klienta, ale pochybnost vážící se striktně ke zmíněnému důkaznímu prostředku, přičemž je třeba vycházet z toho, že klient jedná zcela *bona fide*. Na to advokát nepochybně právo má, stejně jako je jeho právem upozornit například na nedostatky zpochybňující správnost údajů vedených na příslušném listu vlastnictví Katastrálním úřadem, nesprávnosti ve výpisu z obchodního rejstříku, pochybnosti o správnosti zápisu z valné hromady atd.

16. Další postup pak již závisí na reakci klienta. Pokud pochybnosti o tom, že zmíněný věcný nebo listinný důkaz je padělaný nebo pozměněný, klient spolehlivě vyvrátí, může advokát

předložit příslušný důkaz. Pokud ale důvodné pochybnosti trvají, pak advokát může klienta požádat, aby věcný nebo listinný důkaz předložil osobně.

17. Advokát ostatně může vždy vyžadovat, aby klient při předložení důkazního prostředku prohlásil, nejlépe písemně, že dle jemu dostupných informací nejde o důkazní prostředek padělaný či pozměněný. V případě, že klient důkazní prostředek předkládá osobně, je vhodné, aby vždy trval na protokolaci tohoto prohlášení.

18. Vzor možného ujednání v mandátní smlouvě:

(X) Klient byl poučen o důsledcích vyplývajících z § 347a odst. 1 trestního zákoníku, které zní takto:

„(1) Kdo pro účely zahájení řízení před soudem, před mezinárodním soudním orgánem nebo trestního řízení anebo v takovém řízení předloží věcný nebo listinný důkazní prostředek, který má podstatný význam pro rozhodnutí, o kterém ví, že je padělaný nebo pozměněný, v úmyslu, aby byl použit jako pravý, anebo padělá nebo pozmění takový důkazní prostředek v úmyslu, aby byl použit jako pravý, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“

V této souvislosti byl klient také poučen i o tom, že ve smyslu čl. 6 odst. 3 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), ve znění pozdějších předpisů, není advokát oprávněn bez souhlasu klienta ověřovat pravdivost nebo úplnost skutkových informací poskytnutých klientem.

Podpisem na této smlouvě klient mimo jiné stvrzuje i to, že byl poučen o nutnosti sdělit advokátovi jemu známé informace o možnosti, že by vůči předloženým důkazům mohlo být namítnuto, že jsou padělané anebo pozměněné, a pro takový případ s advokátem projednat vhodný postup. Bez tohoto upozornění advokát neodpovídá za věcnou správnost a autentičnost důkazů, které soudu podle pokynu klienta předloží.